

átdolgozást 84-et ölel föl a jegyzék. Ez utóbbiak közt van baszk, cseh, francia, angol, latin, holland, lengyel, orosz, spanyol, svéd, német és magyar átdolgozás.

Míg *Dante* műveinek bibliográfiája az egyes munkák címei, s ezeken belül nyelvek szerint van csoportosítva, addig a *Dante*-ről szóló irodalom a szerzők vagy rendszők betűrendjében van felsorolva, minden tárgyi vagy nyelvi csoportosítás nélkül. Örömmel látjuk, hogy úgy a fordítások, mint a tanulmányok megfelelő rovataiban lehetőleg teljesen szerepel a magyar nyelvű *Dante*-irodalom is, a mi első sorban *Papp Cs. József* buzgóságának köszönhető, a kinek ez irányú érdemeit a szerzők külön kiemelik az előszóban. Örömmel némileg lerontja az a körülmény, hogy a magyar címek közt alig van egy is, melyben a szerkesztők nyelvi tudatlanságából eredő, sokszor értelemzavaró sajtóhiba ne éktelenkednek: pl. Vasárnapi h. Varsánapi, Polgár h. pologár, Erdélyi Protestáns Lap h. Erdélyi Protestáns stb. *Papp* jól tette volna, ha nem csak bibliografiai adalékokkal látja el a szerkesztőket, hanem azok szedésének átvizsgálására is vállalkozik: így ez apró fogyatkozások el lettek volna kerülhetők. Különben szolgáljon megnyugtatóan, hogy német szomszédaink sem jártak sokkal szerencsésebben, a mint ez bírálóik panaszzaiból kitűnik: az idegen nyelvek tudása úgy látszik nem valami erős oldaluk a szerkesztőknek. De az ebből eredő fogyatkozások szinte elenyésznek munkájuk nagy gyakorlati értékével szemben. A szerzők ugyanis nem érik be a pusztá címek közlésével; hanem a hol tehették, rövid jegyzetekkel is kísérték adalékjaikat, vázolja a fontosabb cikkek tartalmát.

A vaskos kötetet három gondosan összeállított mutató rekeszti be, melyek elseje a személynevek, másodika a tárgyak lajstromát adja, míg az utolsó a *Dante* műveire vonatkozó utalásokat tartalmazza.

Dr. Gulyás Pál.

Strausz Antal: *A veszprémi káptalan könyvtárának betűsoros címtára.* Veszprém, 1904. Egyházmegyei kny. 8-r. 184, 2 l. Ára?

A veszprémi káptalan múlt évi április hó 23-án bizta meg *Strausz* Antalt főleg theologiai művekben gazdag könyvtára rendezésével, mely gyűjtemény, sajnos, a Magyar Minerva legújabb folyamában sem szerepel. *Strausz* nagy ügybuzgalommal fogott munkájához, a mennyiben szeptember 8-áig, tehát a megbiztatástól számított ötödfél hónap alatt, nemcsak hogy »áttanulmányozta a könyvtárban szakirodalmát s meglátogatta az egyes nevezetesebb könyvtárakat,« hanem el is készítette a 3392 mű 6838 kötetéből s több ezer értekezést tartalmazó kolligátumgyűjteményből álló könyvtár czédula katalógusát, a jelen munka tárgyát képező »betű-

soros szakczímtárat«, továbbá az általános és a helyczímtárat. E gyors munkának nyomai meg is látszanak a nyomtatott kataloguson, melyben a szerző, »a mennyiben a hely és más körülmények engedték, a budapesti egyetemi könyvtár kezelőinek elveit törekedett megvalósítani.«

Ez elvek megvalósítása úgy látszik arra szorítkozott, hogy a szerző a maga önkénye szerint fölállítván tizenhatsz szakot, azokat az abc egyes betűivel A-tól T-ig megjelölte s az így megjelölt szakokon belül az egyes műveket érkezésük rendje szerint folyószámmal ellátva felállította. Maga a szakosztályozás tudományos rendszerességre nem tart igényt: tisztán gyakorlati jellegű s a már meglévő könyvanyag természetéhez simul. Innen magyarázható a theologiai szakok túltengése a többi tudományágak rovására, melyek közül csupán a szépirodalom, jog, történelem, földrajz, nyelvészet és filozófia számára állítottak fel külön szakosztályok, míg az emberi ismeretek többi része a »vegyes tudományok« semmitmondó, de fölötte kényelmes keretében nyertek jól-rosszul elhelyezést.

A művek osztályozása azonban oly felületesen történt, hogy nem igen fájlaljuk a részletesebben kidolgozott szakrendszer hiányát. Így a 7. szakban, mely pedig a részletesebben taglalt hittudomány egyik ágának, az askesisnek van fentartva, ott találjuk *Chateaubriand* Génie du christianisme című apologetikus munkáját, ugyane szerző »Martyres« című regényét és — *La Rochefoucault* herczeg épenséggel nem egyházi szellemű maximáit, míg *Pascal* Pensées cz. könyve, mely egy félben maradt keresztény apologiának örökbecsű töredékeit tartalmazza, a szépirodalomban foglal helyet. Ugyancsak a »szépirodalom, remekirók« felirású szakban fölös számmal találkozunk oly könyvekkel, minők: *Bartha* Tamás, A szabadkőművesség; *Arezzi*, Pitturae Vaticanae; *Montesquieu*, Esprit des lois stb., a melyek épen nem illenek a szak címében kijelölt keretekbe.

A könyvczímek közlésénél sem járt el az összeállító kellő figyelemmel és következetességgel. Rendesen a szerzők neve, esetleg álneve alatt, teljesen anonym munkáknál pedig a könyvczím kezdőszava alatt szerepelnek a katalogizált munkák rövid czímei, a megjelenés helye és éve, továbbá a kötetek száma és alakja kíséretében. De azért gyakran a fordító neve alatt szerepel egy-egy munka, mint pl. *Young* éjszakái *Pétzeli* alatt, vagy a kiadó nevében van az illető mű felvéve, mint *Dayka* versei, *Kazinczyén*. Az a mulatságos eset is előfordul, hogy a fordító és szerző nevéből új nevet formál a katalogus készítője: így lett Don Quichote szerzője *Cervantes Florian (!)*; vagy hogy a szerző címét vezetéknevének tartja: így vedlett át *Fullerton* Georgina *Lady* Fullerton-ná, a ki szegény a névmutatóban is csupán az L

betű alatt található fel. Sok zavarra adnak okot továbbá a klasszikus latinság írói is, kik közül pl. *Persius* egyszer *Flaccus*, másszor *Persius* alatt szerepel stb. De talán leginkább az M) és az A) jelzetű szakok felállítása hívja ki a kritikát, amaz »díszművek« czímen néhány drágább földabroszt s jubileumi albumot foglalva magába, egyik-másik antiquarius jegyzékében szereplő kitéfelt óhajt meghonosítani a tudományos könyvtartan terminológiájában; emez a »régí kéziratok és ősnymtatványok« czímen, nemcsak IV. Kelemen pápa beszédeinek egy XIV. sz. végéről való kézírata s 7 db latin incunabulum rövid leírását tartalmazza, hanem egyúttal 4 db régi magyar nyomtatvány czímét is közli (kettő magyar nyelvű) — az 1584—1707 időközből, jelétül annak, hogy a szerző előtt nem áll elég világosan az ősnymtatvány és régi magyar nyomtatvány fogalma közti különbség.

Azt hiszem, e tévedések nagy része el lett volna kerülhető, ha a szerző munkáját több gonddal és kevesebb sietséggel végzi; ha a czédula-katalogus minden tekintetben azonos a nyomtatott jegyzékkel, úgy igen téved *Strausz*, midőn azt hiszi, hogy utódai számára csupán az újabb szerzeménynek feldolgozása maradt.

—ly—

Champion Pierre: *Les plus anciens monuments de la typographie Parisienne. Préfaces typographiques des livres sortis des presses de la Sorbonne (1470—1472). Recueil de fac-similés.* Paris, 1904. Honoré Champion 4-r. 21 l., 86 tábla. Ára 50 frank.

Hála több mint kétszáz év kritikai munkásságának, melyet *Chevillier* András, a Sorbonne egykori könyvtárnoka indított meg 1694-ben megjelent s korához képest igen érdemes dolgozatával,¹ a párisi könyvnyomtatás kezdete teljes történeti világitásban áll előttünk.

Erre vonatkozó ismereteinket *Champion* jelen munkája újabb adatokkal nem igen gazdagította, de azért vállalkozását örömmel fogják üdvözölni mindazok, a kik egy-egy történeti eseményt a közvetlen adatokból szeretnek maguknak rekonstruálni. *Champion* ugyanis kitünő hasonmásokban közli az első párisi sajtótermékek előljáró beszédeiből, ajánló leveleiből mindazokat, melyek a könyvnyomtatás s a vele kapcsolatos humanista mozgalmak történetére némi fényt derítenek s így nemcsak az irott okmányokkal egyenértékű, egykorú tudósítások birtokába juttatja az olvasót, hanem egyszemmind a párisi könyvnyomtatás bölcsőkori emlékeinek gazdag sorát is könnyen hozzáférhetővé teszi. Összesen 86 oldal hasonmását kapjuk e kötetben. Az első négy tábla a

¹ L'Origine de l'Imprimerie de Paris, Dissertation historique et critique, divisée en quatre parties etc. 4-r.